

LUND UNIVERSITY

Forskarutbildning på forskningens villkor

spänningar, motsättningar och anpassningar

Sonesson, Anders; Edgren, Gudrun

2016

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Sonesson, A., & Edgren, G. (2016). *Forskarutbildning på forskningens villkor: spänningar, motsättningar och anpassningar*. Abstract från NU2016, Malmö, Sverige.

https://www.delegia.com/app/Data/ProjectImages/5953/NU2016_Abstrakt.pdf

Total number of authors:

2

Creative Commons License:

CC BY-NC

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Forskarutbildning på forskningens villkor. Spänningar, motsättningar och anpassningar

Anders Sonesson och Gudrun Edgren
Lunds Universitet

Den vanligaste formen av forskarutbildning i Sverige innebär att doktorand och handledare forskar och publicerar tillsammans inom ett projekt som utformats av handledaren. Forskningsprojektet och doktorandens studiefinansiering bekostas oftast med handledarens forskningsmedel. Dessa omständigheter förekommer framförallt inom medicin, naturvetenskap och teknik men återfinns allt oftare inom andra områden, som konsekvens av bland annat de krav om full studiefinansiering som infördes i Högskoleförordningen 1998 samt att forskning och forskarutbildning genom svensk forskningspolitik i ökande grad finansieras med externa forskningsmedel vunna i konkurrens. Gränserna mellan utbildning och forskning respektive handledarskap och projektledarskap är i dessa utbildningssammanhang diffusa eller upplösta vilket kan vara både positivt och negativt för utbildningen och doktoranden. Å ena sidan är doktorandens arbete av stor vikt för handledarna och övriga inom forskningsgemenskapen och doktoranden kan gradvis skolas in i forskarrollen inom ett projekt som sannolikt både är av hög kvalitet och har goda utsikter att lyckas. Å andra sidan innebär placeringen inom forskningen att utbildningens och doktorandens behov riskerar att komma i skymundan för andra prioriteringar och mål, vilket kan hämma doktorandens utveckling till självständig forskare.

Vi bedriver sedan en tid ett forskningsprojekt om forskarutbildningen och handledningen vid Medicinska fakulteten vid Lunds universitet. I likhet med andra medicinska fakulteter i landet, har här en mycket stor forskarutbildningsverksamhet (ca 1200 doktorander) byggts upp med hjälp av extern forskningsfinansiering och vi är intresserade av hur denna omständighet påverkar forskarutbildningen. Våra data består av öppet tillgänglig information om fakulteten, dess forskning och forskarutbildningen, regler och riktlinjer, samt intervjuer med handledare, doktorander samt ansvariga för forskarutbildningen. Vi anlägger ett systemperspektiv och använder aktivitetsteori (Engeström, 1987) som ramverk för vår analys, som bland annat sker genom deduktiv kvalitativ innehållsanalys (Elo & Kyngäs, 2008).

I denna presentation kommer vi att redogöra för resultat kopplade till handledarintervjuerna. Handledarnas huvudsakliga fokus (objekt) är doktorandernas forskning men denna tillskrivs olika innebörd och ses som medel antingen för handledarens egen forskningsproduktion och akademiska avancemang, för det lokala forskningsfältets och forskningsgemenskapens utveckling och regenerering, eller för lärande och kvalitetssäkring inom utbildningen. Doktoranden beskrivs som en allt mer självgående arbetare inom forskningsproduktionen, en junior medforskare som bidrar till projektets design och utveckling och som gradvis förväntas överta ansvaret, eller en student som skall lära sig att forska genom att delta i forskningsprocessen med stöd av handledning och utbildningsinslag. Handledarna ger också en varierande bild av vilka inslag i forskningsprocessen (verktyg) doktoranden ges tillträde till och inflytande över. Aktivitetsteorins regelement återfinns dels i form av formella regler och riktlinjer relaterade till utbildningsregleringen och dels som tvingande omständigheter och villkor inom forskningen. Det finns flera exempel på hur de första reglerna anpassats efter de sistnämnda.

Våra preliminära resultat visar flera exempel på spänningar, motsättningar och anpassningar inom forskarutbildningen vilka kan relateras till forskningens förändrade villkor. Flera av dessa är problematiska och vi menar att de senaste decenniernas forskningspolitik innebär en stor utmaning för forskarutbildningen med potentiella konsekvenser för den framtida akademien och för forskningen själv.